

De school als community

ERVARINGEN MET WAARDE(N)VOL PARTNERSCHAP TUSSEN
OUDERS EN SCHOOL

Vereniging voor katholiek
en christelijk onderwijs

INHOUD

1.	Inleiding	3
2.	Vraagstelling en opzet	4
3.	Nadere reflectie over waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school en over de school als community	6
3.1	Vormen van ouderbetrokkenheid	6
3.2	Waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school in het kader van brede onderwijskwaliteit	7
3.3	Waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school in breder maatschappelijk perspectief	8
3.4	Ervaringen met ouderbetrokkenheid	8
4.	Schoolleiders over waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school	11
4.1	Visie en missie ten aanzien van waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school	11
4.2	De praktijk van waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school	11
4.3	Evaluatie van waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school	12
5.	Ouders over waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school	14
6.	Conclusies en aanbevelingen	16

COLOFON

ONDERZOEK EN TEKST: dr. Ton Bernts,
Onderzoeksbureau Kaski, Radboud
Universiteit Nijmegen

BEELD Shutterstock

VORMGEVING Studio 94.81,
Zegveld

Rapport nr. 645, oktober 2016

1. INLEIDING

Verus is de vereniging voor katholiek en christelijk onderwijs en heeft tot doel om scholen en ouders te inspireren en te ondersteunen om het bijzonder onderwijs op een aansprekende en eigentijdse wijze vorm te geven. Ouderbetrokkenheid is hierbij uiteraard een belangrijk aandachtspunt. Ouderbetrokkenheid die verder gaat dan hand- en spandiensten op school of deelname aan MR en OR, hoe belangrijk ook. In de visie van Verus is ouderbetrokkenheid ook een vorm van partnerschap tussen school en ouders. Hierbij expliciteren ouders en school hun waarden met betrekking tot opvoeding en onderwijs, en willen deze in belangrijke mate ook daadwerkelijk (gaan) delen. De vereniging hanteert voor deze vorm van ouderbetrokkenheid sinds kort de term

‘waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school’. Op deze manier wordt de school een *community* waarin men waarden deelt. Delen in de zin van uitspreken en uitwisselen, en delen in de zin van daadwerkelijk komen tot een aantal gedeelde waarden en daarop gebaseerde afspraken en acties. Op deze manier kan de kwaliteit van het onderwijs in brede zin, namelijk gericht op kwalificatie, socialisatie en persoonswording, beter worden gerealiseerd.

Om visieontwikkeling en dienstverlening van Verus op het gebied van waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school te ondersteunen is een theoretisch en empirisch onderzoek gedaan naar waarde(n)-vol partnerschap tussen ouders en

school. Het theoretische gedeelte betreft een literatuuronderzoek ter nadere conceptualisering van ouderbetrokkenheid en van partnerschap van ouders en school, en recente onderzoeksgegevens over deze zaken. In het empirische gedeelte komen directie en ouders aan het woord op acht basisscholen waar men expliciet werkt aan waarde(n)vol partnerschap.

Op basis van dit onderzoek wordt nieuw materiaal samengesteld met daarin een aantal good practices. Dit met de bedoeling scholen te inspireren en te ondersteunen bij verdere visievorming en praktische uitwerking van waarde(n)vol partnerschap.

2. VRAAGSTELLING EN OPZET

Literatuurstudie

In de literatuurstudie hebben we – met het oog op nadere conceptualisering van ouderbetrokkenheid en meer specifiek het waarde(n)vol partnerschap – de volgende vragen gesteld:

- a. hoe kan waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school worden getypeerd ten opzichte van andere vormen van ouderbetrokkenheid?
- b. hoe staat waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school ten opzichte van de discussie over de doeleinden van onderwijs, meer in het bijzonder die over de brede onderwijskwaliteit?
- c. hoe zijn waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school en community te plaatsen in bredere maatschappelijke ontwikkelingen?
- d. welke relevante resultaten zijn bekend uit onderzoek over waarde(n)vol partnerschap?

Empirisch onderzoek

Het empirisch onderzoek beoogt een aantal *good practices* nader te analyseren. Daartoe zijn met betrekking tot het waard(n)volle partnerschap drie aspecten onderscheiden:

1. waardenpatroon: welk waardenpatroon of –patronen kent de school?
2. waardendeling: hoe worden deze waarden concreet uitgesproken en gedeeld?
3. partnerschap: hoe is de relatie tussen ouders en school?

Op elke school is allereerst

gesproken met de schoolleider, eventueel samen met een leerkracht die ouderbetrokkenheid als specifiek aandachtsveld heeft. De gesprekspunten waren als volgt:

Visie en missie: Hoe kijkt de school aan tegen het waard(n)volle partnerschap met ouders, op de drie onderscheiden aspecten;

Praktijk: Hoe wordt de drie aspecten van waarde(n)vol partnerschap op dit moment concreet vormgegeven?

Zijn er nog eventuele andere partners betrokken zoals sportclubs, kerken, culturele instellingen, bedrijven of maatschappelijke organisaties?

Evaluatie: Welke aspecten van het waarde(n)vol partnerschap werken goed, welke niet? Hoe verhoudt de huidige, feitelijke situatie zich tot de door de school gewenste situatie? Welke kansen en belemmeringen ervaren scholen ten aanzien van de continuering en verbetering van de school als *community*, respectievelijk wat betreft de eigen rol en die van de ouders? Welke vormen van ondersteuning hebben scholen in dit verband nodig?

De gesprekspuntenlijst is vooraf toegestuurd. Alle gesprekken zijn opgenomen. Van elk gesprek is een thematisch verslag gemaakt dat ter goedkeuring en aanvulling aan de geïnterviewden is toegestuurd. De verslagen zijn vervolgens geanalyseerd.

Na het interview met de schoolleiding is met twee of drie ouders gesproken over hun visie op en ervaringen met

het waarde(n)volle partnerschap met de school. Ook in deze gesprekken zijn de drie aspecten van waardenpatroon, waardendeling en de aard van het partnerschap met de school aan de orde gesteld.

De ouders zijn uitgenodigd door de school. In de meeste gevallen ging het om ouders die betrokken zijn via de OR of de MR. Het betrof nagenoeg steeds moeders.

Aan de ouders is vooraf een korte notitie toegestuurd met de doelstelling van het onderzoek, en de globale onderzoeksvraag. Alle uitgenodigde ouders zijn op het interview verschenen. Alle gesprekken zijn opgenomen en verwerkt tot een thematisch verslag. De verslagen zijn vervolgens geanalyseerd.

Onderzoekspopulatie van scholen

Het onderzoek is gericht op *good practices*, en daartoe zijn door Verus uit de achterban acht basisscholen geselecteerd waar de contouren van waarde(n)vol partnerschap zichtbaar zijn. Het gaat hierbij om scholen van zowel rooms-katholieke als protestants-christelijke signatuur, op het platteland en in grote steden, met kinderen uit hoger en lager opgeleide milieus en met weinig of veel allochtone kinderen. Een korte typering van de geselecteerde scholen luidt als volgt:

- rooms-katholieke basisschool uit stad in het noorden, onderdeel van grotere stichting, 300 leerlingen uit wat hoger opgeleid milieu;
- rooms-katholieke basisschool

- uit grote stad in het westen, onderdeel van grotere stichting, 200 leerlingen uit wat lager opgeleid milieu, overwegend allochtoon, met name moslims;
- christelijke basisschool uit dorp in noorden van het land, onderdeel van grotere stichting; 300 leerlingen uit wat hoger opgeleid milieu;
 - christelijke basisschool uit dorp in noorden van het land, 'één-pitter', 400 leerlingen uit wat hoger opgeleid milieu;
 - christelijke basisschool uit middelgrote gemeente in het zuiden, onderdeel van grotere stichting; 350 leerlingen uit wat hoger opgeleid milieu;
 - christelijke basisschool uit middelgrote gemeente in het westen, onderdeel van grotere stichting; 200 leerlingen uit wat lager opgeleid milieu;
 - christelijke basisschool uit middelgrote gemeente in het westen, onderdeel van grotere stichting; 300 leerlingen uit wat hoger opgeleid en kerkelijk meelevend milieu;
 - christelijke basisschool uit grote stad in het midden van het land, onderdeel van grotere stichting, 250 leerlingen uit wat lager opgeleid milieu, overwegend allochtoon.

3. NADERE REFLECTIE OVER WAARDE(N)VOL PARTNERSCHAP TUSSEN OUDERS EN SCHOOL EN OVER DE SCHOOL ALS COMMUNITY

3.1 Vormen van ouderbetrokkenheid

In de literatuur wordt gesproken over ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid. Daarnaast wordt steeds meer de term 'partnerschap' gebruikt. We stellen voor om ouderbetrokkenheid als de overkoepelende term te gebruiken voor alle vormen van 'actief ouderschap' ten opzichte van de school. Dan is er een tweedeling te maken tussen ouderparticipatie en ouder-school partnerschap. Deze tweedeling berust erop dat ouderparticipatie niet direct gericht is op het eigen kind, en ouder-school partnerschap voor een belangrijk deel (doch niet uitsluitend) wel. Michielsens e.a.² spreken van institutioneel respectievelijk cultureel partnerschap. De institutionele vorm van ouderbetrokkenheid duidt erop dat de ouders worden ingeschakeld in functie van de taken van de school. Gezin en school worden daarbij als onderscheiden instituties beschouwd. Ouder-school partnerschap wordt door hen aangeduid als 'cultureel' partnerschap, dat tot doel heeft vorm te geven aan de gemeenschappelijke

taak van school en ouders voor de vorming van het kind.

Ouderparticipatie betreft de actieve deelname van ouders aan allerlei activiteiten op school. Daarbij valt een onderscheid te maken tussen formele activiteiten (ouders zijn actief in een MR of Ouderraad) en informele activiteiten (bijvoorbeeld leesouder, organisatie van vieringen, excursies begeleiden). Ouderparticipatie als vorm van ouderbetrokkenheid laten we hier verder rusten, en we richten ons op de andere vorm van ouderbetrokkenheid, namelijk het ouder-school partnerschap.

Zoals gezegd wordt er steeds meer gesproken over partnerschap tussen school en ouders, waarbij bedoeld wordt op de gezamenlijke inzet van beiden voor opvoeding en onderwijs. Ouder-school partnerschap is weliswaar in eerste instantie op het eigen kind gericht, maar reikt daarmee onvermijdelijk verder. Gezin en school worden in dit partnerschap als verlengstukken van elkaar gezien.

De Stichting Actief Ouderschap onderscheidt vijf vormen van partnerschap tussen ouders en school, namelijk:

- formeel
- informeel
- didactisch
- pedagogisch
- maatschappelijk

Het formele en informele partnerschap hebben wij in het voorgaande als de twee vormen van ouderparticipatie beschreven. We bespreken daarom hier de drie laatstgenoemde vormen van partnerschap.

Het didactisch partnerschap heeft betrekking op het leren van het kind, anders gezegd, de 'kwalificatie'. Het gaat hierbij vooral om de ondersteuning die ouders thuis bieden aan het leerproces. Deze vorm van 'goed ouderschap' heeft vooral een indirect positief effect op de leerprestaties, namelijk 'via de promotie van houdingen, waarden en aspiraties die proleren zijn'³. Ons inziens is bij deze vorm van partnerschap nog steeds sprake van een 'institutioneel'

2. Michielsens, S., C. Hermans & P. Slegers (2006). *School-ouders partnerschap op katholieke basisscholen vanuit een cultureel perspectief*. In: C. Hermans (red.), *School-ouders-partnerschap. Partnerschap als waar-de-gemeenschap*. Budel: Damon.

3. Herweijer, L. & R. Vogels (2013). *Samen scholen. Ouders en scholen over samenwerking in basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs*. Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.

partnerschap, en minder van een echt gelijkwaardig uitwisselen van waarden en opvattingen. De ouders worden vooral ingeschakeld bij het didactisch proces waarvoor de school toch in eerste instantie verantwoordelijk is.

Het pedagogisch partnerschap is in principe symmetrisch van aard. Dit kan ook niet anders, aangezien het om de opvoeding van het kind gaat. Samen opvoeden veronderstelt ook een gelijkwaardige inbreng, en een gemeenschappelijk kader van waarden. Om aan dit laatste specifiek recht te doen, onderscheidt Verus naast het pedagogisch partnerschap dan ook een 'levensbeschouwelijk' partnerschap, dat betrekking heeft op de identiteit van de school en de religieuze/levensbeschouwelijke achtergrond van betrokkenen, en van daaruit op de waarden van school en ouders. Deze vorm van partnerschap heeft direct met het pedagogisch partnerschap te maken. Beide vormen zijn gericht op de persoonsvorming en socialisatie van kinderen, zoals we in de volgende paragraaf nader zullen bezien.

Tot slot wordt het maatschappelijk partnerschap onderscheiden. De Stichting Actief Ouderschap doet op een partnerschap met andere plekken waar kinderen komen, zoals de sportvereniging of het buurthuis. Met het maatschappelijk partnerschap proberen scholen 'ervoor te zorgen dat de omgeving van een kind gemobiliseerd wordt zodat een kind zich optimaal kan ontwikkelen'⁴. Verus hanteert een wat ruimere definitie en spreekt ook van maatschappelijk

partnerschap wanneer ouders hun maatschappelijke netwerk of specifieke deskundigheid de school inbrengen. Het gaat bij maatschappelijk partnerschap dus niet alleen om een partnerschap tussen ouders en school, maar tussen school en de brede externe omgeving. Ook sportclubs, kerken, gemeente, andere scholen, culturele- en zorginstellingen kunnen partners vormen.

In dit rapport ligt de focus op het pedagogische en levensbeschouwelijke partnerschap tussen ouders en school. We noemen dit waarde(n)vol partnerschap. Daarbij gaat het om het delen van waarden tussen ouders en school over opvoeding en vorming, in het licht van de brede ontwikkeling van het kind. Delen wordt daarbij – zoals in de inleiding al gesteld – opgevat in de dubbele betekenis van het woord, namelijk enerzijds uitspreken en uitwisselen, en anderzijds daadwerkelijk komen tot een aantal gedeelde waarden en daarop gebaseerde afspraken en acties.

Samenvattend heeft waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school de volgende kenmerken:

- gericht op het eigen kind, en daarmee ook op het pedagogische en levensbeschouwelijke klimaat op de school
- een meer symmetrische relatie dan in de andere vormen van partnerschap waarbij eerder sprake is van het inschakelen van ouders door de school ('ouderparticipatie')
- betrokken op waarden, niet op kwalificaties

3.2 Waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school in het kader van brede onderwijskwaliteit

Zoals al gesteld wordt ouderbetrokkenheid mede gezien vanuit de al dan niet hechte relatie tussen opvoeding en onderwijs, en vanuit de al dan niet sterke grens tussen de instituties van gezin en school. Daaraan ten grondslag ligt weer de discussie wat de doelen van onderwijs zijn. En die blijken te wisselen al naar gelang de tijdsgeest en de maatschappelijke omstandigheden. Afwisselend is er meer of minder nadruk op expliciet cognitieve taken, dan weer is er meer ruimte voor bijvoorbeeld sociale competenties (Herweijer en Vogels, p.39).

In recente adviezen heeft de Onderwijsraad gepleit voor een brede kijk op onderwijs. Daarbij worden drie doelen geformuleerd, namelijk kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. De Onderwijsraad⁵ (p.20) beschrijft dat het bij kwalificatie gaat om de overdracht van kennis en vaardigheden die de leerlingen in staat stellen om in bepaalde contexten te gaan functioneren. Via socialisatie worden leerlingen ingevoerd in tradities en praktijken (en - zouden wij eraan toe willen voegen – leren zij om te gaan met anderen), en bij persoonsvorming gaat het om de competentie als individu, burger of beroepsbeoefenaar waarbij kritisch denken en oordelen met name belangrijk zijn (en - zouden wij eraan toe willen voegen – om levensbeschouwelijke en morele vorming). Het zijn onderscheiden doelen, maar geen gescheiden

4. www.actiefouderschap.nl/actief-ouderschap/publicaties. Artikel toelichting op het model van de 5 partnerschappen van Actief Ouderschap

5. Onderwijsraad (2016). *De volle breedte van onderwijskwaliteit. Van smal beoordelen tot breed verantwoorden*. Den Haag.

onderdelen van het onderwijsproces: in alle activiteiten op school komen deze doelen in meer of mindere mate voor, en vindt dus in meer of mindere mate kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming plaats (p.26).

In het recente *Eindadvies Ons Onderwijs 2032*⁶ worden deze doelen eveneens onderscheiden en wordt het behalen ervan mede afhankelijk gemaakt van partnerschap met ouders en van maatschappelijk partnerschap: “Maar scholen staan er niet alleen voor. Om hun taak uit te voeren is een goede samenwerking met ouders van belang. Ook kunnen ze de kennis en ervaring benutten van partijen buiten de school, bijvoorbeeld culturele en maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven.” (p.15).

Met de wending richting een brede definitie van onderwijskwaliteit worden onderwijs en opvoeding weer sterker op elkaar betrokken, en gezien als een gemeenschappelijk project van ouders en school, met daarbij onderscheiden rechten en plichten. Ouderbetrokkenheid in de brede zin van het woord ligt dan ook voor de hand. In de uitwerking van de diverse vormen van partnerschap in de vorige paragraaf zien we de brede doelen van onderwijskwaliteit ook terug. Naast het didactisch partnerschap (gericht op kwalificatie) wordt pedagogisch en levensbeschouwelijk partnerschap onderscheiden, waarmee op persoonsvorming en socialisatie wordt gedoeld. Ook in het maatschappelijke partnerschap van school met de omgeving, waarin ouders een rol kunnen en bij voorkeur ook dienen te spelen, zien we deze twee onderwijsdoelen bij uitstek terug.

3.3 Waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school in breder maatschappelijk perspectief

Via het idee van gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van ouder en school (en soms ook de buurt of andere organisaties) voor onderwijs en opvoeding, en in het licht van de brede onderwijskwaliteit waarbij naast kwalificatie ook socialisatie en persoonsvorming worden nagestreefd, kunnen we spreken van het ideaal van een *community* rond opvoeding en onderwijs. Deze *community* is geen doel op zich, maar wordt nagestreefd vanuit de opvatting dat ouders en school samenwerken om een brede vorming en ontwikkeling van het kind mogelijk te maken. Het gaat daarbij om het gezamenlijke gesprek over waarden, idealen en levensbeschouwelijke opvattingen die hun concrete uitwerking krijgen in de vormgeving van bijvoorbeeld seksuele opvoeding, afspraken rond social media of gewenste omgangsvormen. Het betreft een complexe gemeenschap met diverse actoren, en waarbij er sprake is van een mengeling van persoonlijke contacten, functionele vereisten van de schoolse organisatie, en meer of minder gedeelde waardengerichtheid, al dan niet in de vorm van de levensbeschouwelijke identiteit van de school. Niettemin is er, aldus Verhaeghe⁷, sprake van een maatschappelijke tendens naar de vorming van dergelijke *communities*. Hij situeert deze tendens tegen de achtergrond van een crisis in autoriteit in de westerse samenlevingen. Tradities en religies hebben volgens hem een groot deel van hun bindingskracht verloren en kunnen niet langer als ‘verticale autoriteit’ functioneren. Om deze leemte in te vullen, constateert Verhaeghe een ontwikkeling naar

‘horizontale autoriteit’. Waarden worden gedeeld en besproken binnen een collectief, dat ook op de naleving van de normen en afspraken toeziet. Onderwijs en opvoeding zijn een domein waarin deze tendens duidelijk waarneembaar is en ook, aldus Verhaeghe, broodnodig.

3.4 Ervaringen met ouderbetrokkenheid

In het reeds gememoreerde onderzoek *Samen scholen* zijn de wensen en ervaringen van ouders en scholen geïnventariseerd wat betreft ouderbetrokkenheid. De volgende vragen zijn daarbij gesteld: hoe kijken beide partijen aan tegen het idee van gezamenlijke inzet en verantwoordelijkheid, en hoe verlopen contact en uitwisseling van informatie?

Visie en ervaringen van ouders

Wat betreft de gedeelde verantwoordelijkheid wordt samenwerking tussen ouders en scholen door veel ouders onderschreven. Ondersteuning thuis van het kind bij het leren is dan ook voor hen vanzelfsprekend. Wanneer we meer naar het terrein van de opvoeding kijken, worden de ouders meer terughoudend. Circa de helft van hen vindt dat de school hen mag aanspreken op de opvoeding thuis. Anderzijds vindt slechts een derde dat de school rekening moet houden met de opvoeding thuis. Met andere woorden, in de visie van nogal wat ouders is bij gezin en school sprake van verschillende domeinen.

Wat betreft het gezag van de school vindt een ruime meerderheid van de ouders dat zij de school moeten steunen bij de handhaving van regels; een meerderheid vindt dit ook als het straf voor het eigen kind betreft. Uiteraard wil men eventueel wel uitleg.

6. Platform Onderwijs2032 (2016). *Eindadvies Ons Onderwijs2032*. Den Haag.

7. Verhaeghe, P. (2015). *Autoriteit*. Amsterdam/Antwerpen: Bezige Bij.

Wat betreft de aanpak van de leerkrachten, vindt een ruime meerderheid dat ouders hierop kritiek mogen hebben. Overigens is niet duidelijk of dit meer de didactiek of de pedagogiek betreft.

In het rapport is ook geanalyseerd welke verschillen er tussen ouders onderling zijn wat betreft hun mening over de ondersteuning thuis en de steun aan het gezag van de school. Lager opgeleiden zijn minder voor deze ondersteuning dan gemiddeld. Verder is er ook een relatie met de religieuze achtergrond van de ouders. Orthodoxe protestanten zijn meer dan gemiddeld voor deze ondersteuning van de school door de ouders, islamitische ouders juist minder dan gemiddeld⁸. Een derde van de ouders is voor verplichte schriftelijke afspraken, bijna de helft vindt dit alleen goed op vrijwillige basis.

Wat betreft de communicatie, is het contact tussen ouders en school via het rapportgesprek of het 10-minutengesprek min of meer vanzelfsprekend. 20% Van de ouders rapporteert dat de school huisbezoeken doet, en 14% heeft daadwerkelijk ook bezoek van de school gehad. Met name bij de reformatorische scholen (64%), en daarnaast de protestants-christelijke scholen (32%) komt huisbezoek voor. R-K. scholen scoren het laagst met 9%, openbare scholen iets lager dan gemiddeld (17%).

Daarnaast rapporteren ouders ook incidentele contactmomenten, e-mails e.d. In totaal vindt een grote meerderheid dat de school (ruim) voldoende doet om hen bij het

onderwijs van het kind te betrekken. Ruim de helft voelt zich ook goed geïnformeerd over de leervorderingen van hun kind. De helft vindt ook de informatie over gedrag en welbevinden van het kind goed, een derde vindt deze redelijk.

Wat betreft huisbezoek: in een recent onderzoek⁹ in opdracht van Verus wordt een hoger percentage gevonden van 29% van de ouders die hiermee ervaring hebben. Bijna tweederde van hen vond dit bezoek (heel) belangrijk.

Visie en ervaringen van scholen

Wat betreft samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid denken de scholen vooral aan de formele en informele vormen van ouderparticipatie, dus behalve de medezeggenschap ook aan voorlezen of autorijden bij uitstapjes. Voor een uitgebreider partnerschap met ouders moeten de scholen investeren, door duidelijk en transparant te zijn, afspraken nakomen, en jezelf open en kwetsbaar opstellen, dus streven naar een symmetrische ofwel 'tweezijdige' verhouding met de ouders (p. 84-85).

Het partnerschap laat onverlet dat de scholen claimen over de lesinhoud en de didactiek te gaan. Wel moeten de scholen goed luisteren naar de ouders, bijvoorbeeld via een enquête, maar uiteindelijk beslist de school. Ten slotte kiezen ouders voor een school, en kunnen ze ook andere keuzes maken als ze de aanpak totaal niet zien zitten. In dit verband vinden de scholen dat ouders hen te weinig autoriteit geven, en de steun voor de opvoedings- en omgangsstijl op school beter zou kunnen.

De scholen zijn verbaasd over de gebleken grote animo van ouders voor een school-ouderovereenkomst (een derde voor verplichting, bijna de helft is akkoord op vrijwillige basis). Men twijfelt of ouders hiervan wel voldoende op de hoogte zijn. De leerkrachten zien er veel minder in dan de ouders. Men wijst erop dat er voldoende over de wederzijdse verplichtingen is opgenomen in de schoolgids, een beschrijving van de gedragscodes, of een ander soortgelijk informatieboekje. Ook worden jaarlijks in de klassen de groepsregels opgesteld.

Wat betreft de communicatie zijn de scholen zeer te spreken over de huisbezoeken, vooral in problematische gevallen en/of in achterstandswijken. Weliswaar kosten deze bezoeken veel tijd en zijn ze soms belastend, maar daartegenover staat grote winst voor school en kind, omdat de onzichtbare ouders en de thuissituatie in beeld komen. Dit wordt ook gevonden in het reeds gememoreerde onderzoek van TNS/NIPO in opdracht van Verus: schoolleiders (62%) en docenten (48%) zijn positief over deze bezoeken, met name omdat men de persoonlijke situatie van de leerlingen beter begrijpt en omdat de relatie tussen ouders en school verbetert.

Verder menen de scholen dat de contactmomenten met ouders frequenter zijn dan uit de enquête onder de ouders zelf blijkt. In dit verband verwijst men met name op de kennismakingsgesprekken aan het begin van het schooljaar. Deze zijn van groot belang, vooral als ze uitgaan van een symmetrische relatie. In dit opzicht steken de leerkrachten de hand in eigen boezem: men luistert nogal eens

8. P. 73. Deze effecten van opleiding en religieuze achtergrond zijn onafhankelijk van elkaar (multiple regressie-model; p.14 van de Bijlagen)

9. TNS-NIPO (2016). Rapportage van het onderzoek naar de ervaringen met en mening over huisbezoeken in het onderwijs. (<http://www.verus.nl/ouderbetrokkenheid/thuisbezoek-welke-school-gaat-nog-op-huisbezoek>)

te weinig naar de ouders.

De scholen zien diverse obstakels voor de ouderbetrokkenheid. Aan de kant van de ouders betreft dit gebrek aan tijd maar ook aan kennis, en bijvoorbeeld ook communicatieproblemen met niet-westerse of gescheiden ouders.

Daarbij benadrukt men dat de diversiteit onder ouders erg groot is, met verschillende obstakels voor communicatie en ouderbetrokkenheid.

Bij zichzelf zien scholen ook belemmeringen: men is benauwd voor kritiek of zich kwetsbaar op te stellen, men wil zelf de regie houden. Ook is

er wel sprake van een wij-zijgevoel. Met name geldt dit als ouders sterk vanuit hun eigen kind redeneren: dan kan het leiden tot tegenstellingen. Ook de scholen vinden dat ze te weinig tijd hebben om met ouders goed te communiceren en hen bij het onderwijs te betrekken.

4. SCHOOLLEIDERS OVER WAARDE(N)VOL PARTNERSCHAP TUSSEN OUDERS EN SCHOOL

In aansluiting bij de vraagstelling bezien we hier hoe de schoolleiders tegen waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school aankijken. Daarbij gaat het om de visie, de praktijk en de evaluatie ten aanzien van dit partnerschap. Bij het waarde(n)volle partnerschap maken we steeds – zoals in hoofdstuk 2 uiteengezet – onderscheid tussen drie aspecten:

1. waardenpatroon: welk waardenpatroon of –patronen hanteert de school?
2. waardendeling: hoe worden deze waarden concreet uitgesproken en gedeeld?
3. partnerschap: hoe is de relatie tussen ouders en school?

4.1 Visie en missie ten aanzien van waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school

Waardenpatroon

Op de scholen komen diverse keuzes met betrekking tot de waardenpatronen voor. De meeste scholen baseren zich op duidelijk omliggende en beschreven pedagogische concepten, zoals Dalton, Process Communication Model, Vreedzame School, Positive Behavior Support, Leefstijl of de psychologie van Adler. Enkele scholen baseren zich meer op algemene en deels christelijke waarden zoals sociale

veiligheid, samenwerken, respect of naastenliefde.

Eén school kiest voor een sterke christelijke inkleuring, mogelijk gemaakt doordat een grote meerderheid van de ouders kerkelijk meelevend zijn. De identiteit van deze protestants-christelijke school vormt de basis voor het waardenpatroon. Bij de andere scholen speelt de identiteit minder en soms geheel geen rol in het waardenpatroon. Dit gegeven beantwoordt aan de vaak beperkte religieuze betrokkenheid van ouders en leerlingen.

Waardendeling

De scholen streven ernaar dat ouders de waarden van de school ook in de opvoeding thuis een plaats geven. Dat kan heel expliciet zijn door ouders voor te lichten in de pedagogische uitgangspunten, maar ook meer impliciet waarbij men verwacht dat ouders de omgang op school mee naar huis nemen. In die zin hebben de scholen een hoge ambitie: zij hanteren duidelijke opvoedingsprincipes, en verwachten dat ouders deze ook in de thuissituaties (of zelfs in de wijk) hanteren.

Partnerschap

Er is niet bij voorbaat sprake van symmetrie binnen het pedagogische en levensbeschouwelijke partnerschap. Scholen zijn meestal de instanties

die het waardenpatroon ontwikkelen. Daarin wil men graag de ouders betrekken en het ook tot hun zaak maken. Maar de school bewaakt wel de grenzen van deze inbreng. Daarbij wordt vaak het argument gebruikt dat ouders uiteraard ook andere scholen kunnen kiezen. Bij scholen met sterke buitenschoolse partners, zoals de sterk christelijke of de vreedzame school, wordt het pedagogische en levensbeschouwelijke concept breder gedragen en komen ouders ook via de buitenschoolse route in beeld. Hun inbreng en betrokkenheid worden daardoor versterkt.

4.2 De praktijk van waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school

De praktijk van waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school beschrijven we wederom aan de hand van de indeling in waardenpatroon, waardendeling en partnerschap. De praktijk betreft de manier waarop de waarden worden gearticuleerd, hoe waardendeling plaatsvindt via diverse vormen van communicatie, en hoe het partnerschap van school en ouders wordt vormgegeven.

Waardenpatroon

De articulatie van de christelijke achtergrond of identiteit vindt plaats via bidden in de klas, kerkelijke vieringen, aandacht voor kerkelijke

feestdagen, en aandacht voor Bijbelverhalen. Daarnaast worden op diverse scholen de uitgangspunten van de pedagogische visie op een voor de kinderen te begrijpen manier gearticuleerd in 'gouden regels' en soms ook gevisualiseerd in pictogrammen of figuren ('respect', 'plezier' e.a.). Een enkele school zegt aan deze wijze van explicitering inmiddels geen behoefte meer te hebben.

Tot slot geven de meeste scholen ook vorm aan hun ideële principes door projecten te organiseren waarin kinderen iets kunnen doen voor andere kinderen of voor de wijk.

Waardending

Op diverse gespreksmomenten wordt de pedagogische en levensbeschouwelijke visie met ouders gedeeld. Dit begint al bij de kennismakingsgesprekken met de nieuwe ouders, waar de scholen vrij expliciet zijn over hun aanpak en waarden, en over het belang van ouderbetrokkenheid. De meeste scholen stellen dat de school geen afstandelijke dienstverlener is en de ouder een klant, maar dat partnerschap belangrijk is. Een ander belangrijk moment is het jaarlijkse start- of verwachtingsgesprek waarin ouders en leerkracht uitgebreid de wederzijdse verwachtingen en wensen uitwisselen. Soms is ook het kind zelf (vanaf een bepaalde leeftijd) bij het gesprek aanwezig. Nagenoeg alle scholen houden deze gesprekken of gaan dit doen. De afspraken en uitkomsten van deze verwachtingsgesprekken worden dan geëvalueerd in de daarop volgende 10-minutengesprekken.

De waardending tussen ouders onderling en meer concreet ook

het elkaar aanspreken op gewenst gedrag (de klas tijdig verlaten, op tijd komen, Nederlands spreken, e.d.) worden nogal verschillend beoordeeld. Sommige schoolleiders menen dat ouders vrij weinig tot uitwisseling komen, behoudens de enkele ouder- of thema-avonden. Elkaar aanspreken is al helemaal niet populair. Ouders kijken dan toch meteen naar de school, aldus de schoolleiders. Op de expliciet christelijke school en de twee scholen met veel allochtone kinderen is elkaar aanspreken meer gangbaar. Op de laatstgenoemde twee scholen krijgen leden van de ouderraad zelfs een hierop gerichte gespreksstraining.

Huisbezoek komt wisselend voor. Het is een kwestie van traditie. Er zijn geen scholen die hun praktijk in dit opzicht recent hebben gewijzigd.

Andere, meer collectieve vormen van communicatie gaan via de (digitale) nieuwsbrief. Daarnaast zijn er koffieochtenden of ouderavonden over opvoedingszaken, soms in de vorm van 'oudercafés'. De organisatie daarvan gaat in wisselende mate onder regie van de ouders zelf.

De feedback van ouders over de aanpak van de school gebeurt, naast de formele oudervertegenwoordiging, expliciet via klankbordgroepen of schooladviescommissies. Ook worden hier en daar ouderenquêtes gehouden. Daarnaast wordt er, soms heel letterlijk en expliciet, ruimte gemaakt voor laagdrempelige informele contacten, bijvoorbeeld door als directeur een kamer vlakbij de ingang te hebben, of door bij de deur te gaan staan en ouders en kinderen te verwelkomen.

Partnerschap

Slechts een enkele school werkt met een oudercontract, de meeste scholen zien er weinig meerwaarde

in. Een enkele school hanteert een afgeleide vorm, en laat bij het kennismakingsgesprek ouders een 'talentenbriefje' invullen waarop zij kunnen aangeven wat zij de school te bieden hebben qua expertise of ervaringen.

Enkele scholen trainen de leerkrachten in de omgang met ouders, bijvoorbeeld in een cursus met acteurs. Aan de andere kant krijgen op sommige scholen ouders die erg betrokken zijn en een voorbeeldfunctie hebben, een basiscursus in de pedagogische principes.

Tot slot streven enkele scholen naar een breder concept met partnerschap met maatschappelijke partijen. In deze constellatie hebben ouders ook een rol, omdat er een soort van driehoek ontstaat tussen school, omgeving en ouders. De school wordt verruimd tot een publieke ruimte waar onderwijs en opvoeding in de brede zin plaatsvindt. Daardoor worden de ouders extra uitgenodigd en uitgedaagd tot betrokkenheid en om in deze ruimte aanwezig zijn, bijvoorbeeld op de sportclubs of in de wijk.

4.3 Evaluatie van waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school

De scholen zijn tevreden over de voortgang en resultaten van hun inzet voor waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school. Het is belangrijk er een duidelijk beleid van te maken, het kost inzet en een lange adem. Daarbij krijgen de scholen van diverse kanten informatie, inspiratie en ondersteuning. Dat varieert van onderwijsadviesbureaus, stichtingsbestuur tot gemeente. In enkele gevallen werd ook Verus expliciet genoemd. In het algemeen zijn de scholen tevreden over het netwerk

dat zij in dit opzicht hebben.

Aan de hand van onze indeling in waardenpatroon, waardendeling en partnerschap zullen we hierna meer specifiek beschrijven waar de scholen kansen en belemmeringen voor waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school zien.

Waardenpatroon

Inhoudelijk hebben de scholen weinig kanttekeningen bij de door hen gekozen waardenpatronen. Wel benadrukken diverse scholen hoe belangrijk zij de positie van de school als bron van waarden zien in een samenleving waar de traditionele instituties van waardenoverdracht, zoals de kerken, verzwakt zijn.

Waardendeling

De scholen zijn tevreden over hun huidige communicatie en waardendeling met de ouders. Het start- of verwachtingsgesprek, met de daarop volgende 10-minutengesprekken, is een waardevolle manier van waardendeling gebleken. Enkele scholen zien ook hoe ouders zaken overnemen in de opvoeding thuis. Ze krijgen bijvoorbeeld beter zicht op het persoonlijkheidstype van hun kind zoals dat wordt gehanteerd door de school, leren betere conflicthantering of sluiten aan bij de gouden regels van de school, bijvoorbeeld hoe het kind met zijn spullen behoort om te gaan.

Partnerschap

In hun evaluatie gaan de scholen vooral in op de aard van het partnerschap met ouders, en over de kansen en belemmeringen in dit opzicht. Om met deze laatste categorie te beginnen: belemmeringen doen zich zowel voor aan de kant van de ouders als van de school zelf.

Ouders blijken – aldus de scholen – nogal eens weinig tijd te hebben, of zijn met name geïnteresseerd als het een concreet geval betreft waarmee hun kind te maken heeft. Dit vereist een voortdurende aandacht van de scholen en een intensieve communicatie. Scholen willen de ouders nog directer aanspreken op hun betrokkenheid, bijvoorbeeld via een ‘talentenbriefje’ dat ouders bij de kennismaking kunnen invullen.

Een ander punt is dat ouders zich, aldus de school, soms kwetsbaar voelen in de relatie met school, omdat ze zich niet competent voelen of bang zijn voor mogelijke implicaties voor hun kind.

Op de scholen met veel allochtone kinderen wordt als belemmering nog toegevoegd dat de vaders moeilijk te bereiken zijn. Ook de gebrekkige taalvaardigheid bemoeilijkt hier de communicatie.

Scholen beoefenen ook zelfkritiek. Zij vinden dat ze nog meer moeten werken aan gelijkwaardigheid in het partnerschap met de ouders. Op diverse scholen krijgen leerkrachten en schoolleiding training en ondersteuning om beter met ouders te communiceren en te ‘onderhandelen’. Voorts wil men ouders meer tot mede-eigenaren van de school maken. Daartoe moeten ouders ook meer onderling gaan communiceren, daar bestaat nu nog enige schroom voor, uit angst voor conflicten. Daardoor blijven scholen gedwongen het voortouw te nemen. Tot slot spreken ook sommige scholen van tijdgebrek om op een optimale manier met ouders te communiceren.

Ook de kansen voor uitbreiding van waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school en voor het vestigen

van een *community* rond opvoeding en onderwijs, zijn uitgebreid aan bod gekomen. De scholen willen hierin verdere stappen zetten, en daarbij wordt het ideaal van een Integraal Kind Centrum (IKC) breed gedeeld. Een IKC zal, aldus de scholen, het belang van en de mogelijkheden voor *community*-vorming versterken. In de eerste plaats omdat kinderen op een IKC eerder (via de vroegschoolse opvang) en langer (via de buitenschoolse omvang) in één pedagogisch klimaat zullen verkeren. In de tweede plaats omdat buitenschoolse partners zoals sport- of cultuurverenigingen sterker bij de school worden betrokken doordat er meer activiteiten binnen ‘schooltijd’ zullen plaatsvinden. Dit zal, aldus de scholen, ook tot een grotere betrokkenheid van ouders leiden, gezien het toegenomen belang dat de school in de vorm van een IKC binnen opvoeding en vorming van het kind krijgt.

5. OUDERS OVER WAARDE(N) VOL PARTNERSCHAP TUSSEN OUDERS EN SCHOOL

De ervaringen en wensen van ouders over de waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school beschrijven we aan de hand van de eerder gebruikte driedeling waardenpatroon, waardendeling en partnerschap. Vooraf is het goed om enkele algemene aspecten van de mening van de ouders kort te noemen.

In de eerste plaats willen we benadrukken dat per school slechts twee tot drie ouders zijn geïnterviewd. Hun ervaringen geven slechts indicaties, dat mag duidelijk zijn. Het gaat daarbij vaak om sterk betrokken ouders die bijvoorbeeld lid zijn (geweest) van OR of MR, of deel uitmaken van een klankbordgroep of gebedsgroep. Zij hebben vanuit die betrokkenheid natuurlijk wel goed zicht op wat er op school gebeurt en wat er bij andere ouders leeft.

In de tweede plaats blijkt uit de gesprekken dat ook deze goed ingevoerde ouders nogal eens gefocust zijn op de zaken die direct hun eigen kind(eren) betreffen. Soms zijn de in de gesprekken gerapporteerde ervaringen daarom nogal particulier vanwege specifieke wensen of incidenten (en de reactie van de school daarop) ten aanzien van hun eigen kind.

In de derde plaats zijn de meeste ouders heel tevreden over de school, ondanks dat men soms specifieke kritiek heeft op onderdelen van de communicatie, of soms op de aanpak

van een specifieke leerkracht.

Waardenpatroon

De meeste van de door ons bezochte scholen hebben zoals we hebben gezien een duidelijke en gearticuleerde pedagogische en/of levensbeschouwelijke visie. De ouders kunnen zich veelal goed daarin vinden, en vinden een expliciete en heldere articulatie van waarden en regels belangrijk. Op enkele scholen worden deze pedagogische waarden ook in de opvoeding thuis toegepast.

Voor zover de levensbeschouwelijke identiteit van katholieke of christelijke school geprofileerd is (alle scholen, behalve die met veel allochtone kinderen), vinden ouders deze belangrijk in de zin dat de kinderen dan iets meekrijgen. Echter, het pedagogische klimaat en het soms expliciete kader dat hiervoor door de school is gekozen, is voor de ouders relevanter. Dit geldt overigens niet voor de sterk christelijke school waar de meeste ouders kerkelijk meelevend zijn. Hier is de levensbeschouwelijke identiteit overheersend en een hoeksteen van de *community*-gedachte. Bij de andere scholen moet deze *community* veel meer nog tot stand gebracht worden.

Waardendeling

De ouders benadrukken het belang van goede communicatie door de school. Belangrijk is daarbij laagdrempeligheid en actualiteit. Men is veelal tevreden over wat scholen

in dit opzicht doen. Belangrijk vindt men de formele momenten waarbij het verwachtingsgesprek en de daarop aansluitende 10-minutengesprekken hoge ogen gooit, als ook laagdrempelige inloophmomenten waarbij men snel nog even met een leerkracht kan overleggen. Men waardeert het om in groter verband waarden te delen op ouderavonden over opvoedingsthema's. De wens is om deze zo te organiseren dat veel ouders kunnen meedoen.

Ouders weten nu soms niet goed bij wie ze terecht kunnen met opmerkingen over de gang van zaken op school. Daarom gaan er stemmen op om ouders sterker met elkaar te verbinden via de klassen, en dat de klassenouders belangrijke aanspreekpunten zijn (die dan op hun beurt weer gezamenlijk op schoolniveau zaken aan de orde kunnen stellen). Een goede inspraak- of feedbackstructuur moet bij voorkeur onderscheiden worden van activiteitencommissies zoals de ouderraad. Daarvoor zijn ook andere competenties nodig.

Men is verdeeld over de waardendeling tussen ouders onderling. Deze gebeurt het meest op de scholen met veel allochtone kinderen en op de expliciete christelijke school. In beide situaties is er sprake van een gevoel van lotsverbondenheid. Op de eerstgenoemde scholen wordt erg veel geïnvesteerd in de ouderbetrokkenheid en zien de ouders de noodzaak van

een gedeelde pedagogische aanpak. Op de sterk christelijke school gaat de waardendeling feitelijk aan de school vooraf; men vormt al samen een christelijke gemeente waarbinnen de school zich ook situeert.

Op de andere scholen voelen de ouders onderling veel minder gemeenschappelijkheid en onderlinge betrokkenheid op dezelfde waarden. Diversiteit van waarden, nadruk op autonomie (wat betreft opvoeding) en tijdgebrek worden als oorzaken

genoemd. De school wordt hiermee een noodzakelijke intermediair voor de ouders die op gezette tijden of bij bepaalde situaties ouders bij elkaar kan brengen.

Partnerschap

De ervaring van partnerschap tussen ouders en school lijkt sterk op de manier waarop ouders hun onderlinge waardendeling ervaren. Zoals we zojuist zagen, krijgt de school hierin een belangrijke rol toebedeeld, omdat ouders zelf door hun diversiteit,

hang naar autonomie en tijdgebrek nauwelijks tot waardendeling komen. Welnu, ook in het partnerschap met de school spelen dezelfde obstakels, aldus de ouders. De praktijk is daardoor dat de school in de meeste gevallen het voortouw neemt en de lijnen uitzet, met oog voor de inbreng van ouders. Deze feedback komt meestal van een kleine betrokken groep. Andere ouders zijn minder gemotiveerd of hebben gebrek aan tijd. Of komen vooral in actie als het hun eigen kind betreft.

6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Verus beoogt waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school te bevorderen. Het is een doelstelling die in lijn ligt met de katholieke of christelijke identiteit van de scholen die Verus vertegenwoordigt, die bovendien aansluit bij de wens naar brede onderwijskwaliteit waarin naast kwalificatie ook socialisatie en persoonsvorming doelen van onderwijs zijn, en die past in een bredere maatschappelijke tendens of hang naar waardendeling en 'horizontale' autoriteit.

In ons onderzoek hebben we de *good practices* van waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school geïnventariseerd op acht daartoe geselecteerde scholen. Tevens hebben we recente, landelijke onderzoekresultaten besproken uit het recente onderzoek *Samen scholen* naar de samenwerking tussen ouders en scholen. Mede ook in het licht van de beleidsnota's over brede onderwijskwaliteit en de toekomst van het onderwijs willen we tot slot enkele aanbevelingen formuleren over de insteek die Verus zou kunnen kiezen bij het bevorderen van waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school. We doen dit weer aan de hand van de drie aspecten die we steeds hebben onderscheiden, namelijk waardenpatroon, waardendeling en partnerschap.

Waardenpatroon

In het onderzoek *Samen scholen* van het SCP wordt geen aandacht besteed aan expliciete waardenpatronen.

We weten niet hoe vaak scholen hiervoor kiezen, noch hoe ouders hiermee omgaan. Wel blijkt een grote meerderheid van de ouders zich solidair te verklaren met de regels van de school.

Uit onze eigen inventarisatie kunnen we voorzichtig concluderen dat een expliciet waardenpatroon of pedagogisch concept, zoals Vreedzame School, Daltonschool of Schoolwide Positive Behavior Support, het waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school ten goede lijkt te komen. Het voordeel van zo'n uitgewerkt pedagogisch concept is dat het helderheid verschaft over waarden en regels. Ouders waarderen dit. Tevens worden ouders vanzelf betrokken bij de school, omdat het pedagogisch concept hen ook attendeert op hun eigen aanpak. Dit neemt niet weg dat ouders uiteraard ook hun eigen inbreng en wensen hebben, en in de thuissituatie ook een eigen afweging te maken. Maar er wordt door de keuze en explicitering van een waardenpatroon een duidelijk kader voor waardendeling en ouderbetrokkenheid gecreëerd. De keuze voor een waardenpatroon of pedagogisch concept kan al dan niet gebaseerd worden op de christelijke of katholieke identiteit van de school. Op de meeste christelijke en katholieke scholen die wij hebben gesproken, is er een losse relatie tussen de identiteit en het pedagogische concept. Dit is niet verwonderlijk, omdat veel ouders inmiddels op afstand zijn geraakt van de kerk en tegelijk kinderen met een diverse levensbeschouwelijke

achtergrond de meeste scholen bevolken. Ook veel leerkrachten staan op afstand van de christelijke traditie. Ouders vinden het weliswaar zinvol dat kinderen kennis maken met het christelijke gedachtegoed, maar deze traditie is op veel scholen en voor veel ouders niet meer duidelijk te operationaliseren naar een pedagogische insteek.

Aanbeveling 1: Een goede manier om waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school te bevorderen is om als school voor een expliciet waardenpatroon of pedagogisch concept te kiezen, al dan niet op enige manier in relatie met de katholieke of christelijke identiteit, met uiteraard alle mogelijkheden voor ouders om hierin hun stem te laten klinken.

Waardendeling

Communicatie is de basis voor het partnerschap tussen ouders en school. Helderheid en transparantie op alle momenten, vanaf het kennismakingsgesprek, zijn van groot belang. Bij communicatie gaat het allereerst om de formele 1op1 momenten zoals het verwachtingsgesprek en 10-minutengesprek. Daarnaast de mediale vormen zoals websites en nieuwsbrieven, maar ook social media zoals Facebook en App-groepen. Verder gaat het om activiteiten en bijeenkomsten zoals thema-avonden

en oudercafés. Ook de informele communicatie is van groot belang, anders gezegd, de dagelijkse openheid van de school met de mogelijkheid tot laagdrempelige en persoonlijke contacten.

Uit het onderzoek Samen scholen blijkt dat er in het basisonderwijs veel contact is tussen ouders en school. Tegelijk constateren de leerkrachten nogal wat belemmeringen voor meer intensieve communicatie zoals waardendeling. Het gaat dan om tijdgebrek bij ouders en leerkrachten, gebrek aan vaardigheid in gespreksvoering, ouders die zich uitsluitend om het eigen kind bekommeren en leerkrachten die geen inmenging in zaken dulden. Ook in onze inventarisatie van de good practices blijkt communicatie, met name ook over opvoeding en vorming, voor verbetering vatbaar. Er zijn door de geïnterviewde ouders twee suggesties ter verbetering gedaan, namelijk een duidelijk loket voor ouders waar ze met zaken rond opvoeding en waarden terecht kunnen. Te denken valt aan een groep 'Van ouders - Voor ouders' die tevens een klankbordgroep voor de school vormt. Deze klankbordgroep dient te worden onderscheiden van de formele MR en van de OR die veelal de uitvoering van diverse activiteiten tot hun hoofdtaken hebben.

Een tweede suggestie betreft de waardendeling tussen ouders onderling. Gezien de betrokkenheid van ouders bij hun eigen kind en de daarmee samenhangende diversiteit van problemen, interesses en aandachtspunten kan worden gedacht aan een focus op waardendeling op klasniveau. Kennismaking en contacten tussen ouders van één klas dient te worden geïntensiveerd. Uiteraard laat

dit onverlet schoolbrede vormen van waardendeling en *community*, maar het verdient mogelijk de aanbeveling om ook te streven naar de school als een netwerk van *communities*.

Aanbeveling 2: Scholen kunnen de drempel voor waardendeling verlagen door een aparte klankbordgroep van ouders in te stellen bij wie ouders met vragen en suggesties over opvoeding en waarden terecht kunnen. Deze klankbordgroep spreekt hier vervolgens weer over met schoolleiding, leerkrachten en ouders.

Aanbeveling 3: Het partnerschap met ouders kan worden versterkt door ook op klasniveau waardendeling te bevorderen.

Partnerschap

Ouders en school kunnen groeien in pedagogisch en levensbeschouwelijk partnerschap, zeker in het licht van de brede onderwijsdoelen van socialisatie en persoonsvorming die recent naast die van kwalificatie zijn geformuleerd. Tegelijk vertegenwoordigt de school uiteraard de professionaliteit en continuïteit van het onderwijsproces en zijn de ouders wisselende en minder breed geïnvolveerde partners. Scholen kiezen dan ook veelal ervoor om de lead te nemen.

Deze positie van assertieve partner zal – zo mag worden verondersteld – vermoedelijk worden versterkt door de ontwikkeling naar Integrale Kindcentra. Met de integratie van de vroegschoolse en buitenschoolse opvang wordt de school voor een lange fase in de

kindheid bepalend, gelet ook op het feit dat het maatschappelijke partnerschap tussen school en culturele of maatschappelijke instellingen zich op een IKC sterker zal ontwikkelen.

Juist deze sterke positie van de school vraagt om waarde(n)vol partnerschap tussen ouders en school. De school dient hiertoe zowel assertiviteit als sensitiviteit te ontwikkelen en te versterken. Assertief in de zin van de propositie van een helder waardenpatroon en pedagogisch klimaat. Sensitief om naar ouders te luisteren, en hen te stimuleren om hun partnerschap op te pakken. Sommige scholen trainen reeds hun leerkrachten om 'tweezijdige' gesprekken te voeren met ouders, en om het wij-zij denken terug te dringen.

Aanbeveling 4: Scholen doen er goed aan zich als een assertieve én sensitieve partner van ouders op te stellen.

Vereniging voor katholiek
en christelijk onderwijs

Houttuinlaan 5b, 3447 GM Woerden | Postbus 381, 3440 AJ Woerden
T 0348 74 44 44 | F 0348 41 14 56 | info@verus.nl | www.verus.nl